

En ode til Amma

For en uge siden døde Jayaram Jayalalithaa efter længere tids sygdom: Tamil Nadu mistede en delstatsleder og Indien mistede én af sine mest karismatiske og kontroversielle politikere. Tilhængere hylder Jayalalithaa for at have omdannet Tamil Nadu til en af Indiens mest velfungerende delstater, modstandere mener hun var korrupt og opbyggede en skamløs personkult omkring sig selv. Vi bringer en nekrolog.

I går meddelte det regerende parti AIADMK, at antallet af tilhængere, der var døde af sorg og chok over Jayalalithaas død havde passeret 470. Alle berørte familier – sagde talsmanden – ville få et bidrag fra staten på 300.000 rupees som kompensation, cirka 30.000 kroner.

Fire geder og en PC

Det var en gestus i Jayalalithaas ånd. I 2011 gik hun til valg på løfter om fire gratis geder eller får til alle familier, der levede under fattigdomsgrænsen i Tamil Nadu, og en gratis pc til alle skoleelever i 11. og 12. klasse. Pc'erne var prydet med et billede af "Amma" (mor), som Jayalalithaa kaldes af hendes tilhængere.

Men Jayalalithaa står ikke alene med den gavmilde gaveregn. I 2006 blev hendes løfter om gratis blendere og elektriske vifter overtrumpet af ærkerivalen fra partiet DMK, der lovede gratis gaskomfur og farvefjernsyn til alle. Efter valgsejren udleverede DMK 2.5 mio. fjernsyn til vælgerne.

DMK vs. AIADMK

Rivaliseringen mellem DMK og udbryderpartiet AIADMK har været den røde tråd i tamilsk politik siden 1972. Begge partier udspringer af den dravidiske bevægelse, der krævede selvstyre og løsrivelse for Sydindien efter Indiens uafhængighed i 1947.

Bevægelsen drog næring fra den etniske og sproglige forskellighed mellem nord og syd, og en historisk mistro til det evigt dominerende Nordindien, inkarneret ved centralregeringen i Delhi. Nord/Syd-skismaet er en af de vigtigste brudflader i det moderne Indien.

Trekantsdrama i på settet

Både DMK og AIADMK har tætte forbindelser til filmbranchen. Lederne af DMK, senest den nu 92-årige Karunanidhi, var manuskriptforfattere, mens lederne af udbryderpartiet AIADMK var skuespillere, først filmhelten M. G. Ramachandran, også kendt som "MGR", og derefter hans starlet og elskerinde Jayalalithaa. Hun var smuk som en gudinde og Sydens største diva, og medvirkede i 140 film op gennem 1960'erne og 70'erne. I mellem tiden skrev den senere politiske rival Karunanidhi sange og manuskripter til dem begge indtil de forskansede sig i hver deres politiske parti.

Egentlig var det MGR's kone, der skulle have overtaget ledelsen af AIADMK efter hans død i 1989, men også her måtte hun se sig slået af elskerinden. I 1991 vandt Jayalalithaa sin første af fem sejre som delstatsleder, og siden har kampen om magten stået mellem hende og Karunanidhi fra DMK. Trods alle deres uenigheder har de sammen skabt en af Indiens mest velfungerende delstater, med vedvarende høje vækstrater og en gennemsnitlig indkomst, der ligger 68% over resten af landet.

Indiens kraftcenter

Med 75 mio. indbyggere er Tamil Nadu blevet et kraftcenter, den næstrigeste og mest industrialiserede delstat i Indien. Hovedstaden Chennai kaldes Indiens Detroit for dens omfattende bilproduktion. Men det helt særlige ved Tamil Nadu er dens stærke sociale profil og førende i bekæmpelse af børnedødelighed, underernæring, analfabetisme samt overgreb på kvinder. En del af æren tilfalder Jayalalithaa, som forstod af forvalte en historisk arv.

Et klassisk eksempel var hendes indførelse af et "baby kit" til nybagte mødre, der omfattede babypudder, håndklæde, børnetøj, myggenet, olie, sæbe, shampoo og et lille stykke legetøj til barnet. Dertil kom 350 offentlige amme-rum, så kvinder kunne amme i fred, og syv "brystmælksbanker", hvor kvinder kunne donere modermælk til andre kvinder. Forholdene er lysår fra de fattige nordindiske landsbyer, hvor en stor del af de nyfødte ingen mad får i løbet af det første døgn.

Amma-dit og Amma-dat

Samtidig indførte Jayalalithaas en stribe af "Amma klinikker", hvor de fattige kunne søge lægehjælp, og "Amma kantiner" hvor de kunne få et måltid mad for 50 øre. Senere fulgte "Amma apoteker", "Amma mineralvand", "Amma salt" og "Amma cement".

Jayalalithaa var dronningebien, der beskyttede sin flok, og heri lå konturerne af hendes skyggeside; hun skabte en personkult som var overvældende, selv efter indiske forhold. Embedsmænd ville kaste sig for hendes fødder og tilhængere ville bevise deres loyalitet ved at gå på glødende kul eller tegne hendes portræt med deres eget blod. Og selv bidrog hun til kulden ved at opføre store plakater af sig selv over hele delstaten.

Verdens største bryllup

I 1995 fik hun sin egen plads i Guinness rekordbog, da hun holdt verdens største bryllup for sin adoptivsøn, med 150.000 inviterede. Udsmykningen omfattede en fem kilometer lang rute mellem templet og receptionsområdet, som blev overstrøet med blomsterblade og flankeret af 600 græske søjler, samt et ukendt antal erotiske hindugudinder i papmache. I 1996 blev hun anklaget for korrupsion første gang. Politiet ransagede hendes bolig og fandt en masse guld og sølv, 250 par importerede sko og 10.000 sarier.

I 2014 blev hun idømt 4 års fængsel og en bøde på 100 mio. kroner for korrupsion. Dermed blev hun den første indiske

delstatsleder, der måtte fratræde som følge af en korrupsionsdom. Da nyheden ramte offentlighed var der 18 tilhængere, der enten begik selvmord eller døde af chok. De fleste mente, at hendes karriere var slut, men i 2015 blev hun frikendt ved en appeldomstol og genindsat som delstatsleder. I 2016 blev hun genvalgt og stod atter som en af Indiens mægtigste politikere.

Jayalalithaa styrede Tamil Nadu i 15 år, trods alle hendes svagheder må hun tilskrives en stor del af æren for rigets stand. Men nu er det slut. Hun døde den 5. november, 68 år gammel. Dagen efter blev hun stedt til hvile i et mausoleum ved siden af hendes mentor og elsker, MGR.

06.12.2016: [Radio 24-syv, Datolinjen](#)